

RIVALISERENDE LEIDERS: MACHT EN GEZAG IN DE GEMEENTE

Dag voor Gemeentestichting: "Leiderschap onder Spanning"
Workshop door Jack Barentsen // 20 April, 2013, Zaventem (B)

Overzicht

Inleiding over macht en gezag

Begrippen en definities

Conflict te Korinte (2 Kor.)

- Aard en bronnen van conflict

- Strijd om legitiem leiderschap

- Strategische stappen

Gesprek over omgaan met macht en gezag

Matteüs 20:25-28

Wat is 'macht'? Wat is 'gezag'?

- Jezus riep hen bij zich en zei: 'Jullie weten dat heersers hun volken onderdrukken en dat leiders hun macht misbruiken. Zo zal het bij jullie niet mogen gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen, en wie van jullie de eerste wil zijn, zal jullie dienaar moeten zijn – zoals de Mensenzoon niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen.'

Stel: Stadsgemeente 'de brug'

- In grote stad
- Actief met asielzoekers
- Groeiende groep Ghanezen - meer uitbundig
- Blijft aparte groep → rivaliteit?
- Nominatie van 2 Ghanezen als oudste
- Hoe zullen de verschillende groepen dit ervaren?
  - Macht en dominantie?
  - Gezag en geestelijke invloed?

Begrippen en definities (1)

- Macht vs. gezag?
- Macht als kenmerk van relatie
- Bronnen van macht
  - Informatie   Referent power
  - Expertise   Expert power
  - Gezag   Legitimate power
  - Beloning   Reward power
  - Dominantie   Coercive power
- Ervaring van macht

Rivaliserende leiders te Korinte

- Wat is er aan de hand?

Conflict te Korinte

Aard van conflict

Verzoening

Bronnen van conflict

Strijd om legitimatie

Strategisch plan

Aard van het conflict

2 Kor 10:10

- 10:10 Er zijn er namelijk die zeggen: 'In zijn brieven slaat hij weliswaar een gewichtige en imponerende toon aan, maar zijn persoonlijk optreden is zwak en wat hij zegt heeft weinig te betekenen.'

Aard van het conflict

2 Kor 11:5-7

- 11:5-7 Ik denk dat ik in geen enkel opzicht de mindere ben van die geweldige apostelen van u. Ook al ontbreekt het mij aan welsprekendheid, kennis bezit ik genoeg. Dat heb ik u meer dan eens op allerlei manieren bewezen. Of heb ik soms een misdaad begaan door u zonder enige vergoeding Gods evangelie te verkondigen? Wanneer ik me daarmee vernederd heb, was het alleen om u te verheffen.

Aard van het conflict

2 Kor 11:16-23 (1)

- Nogmaals, laat niemand denken dat ik een dwaas ben. Maar mocht u dat toch denken, accepteer me dan ook als een dwaas en sta me toe dat ook ik eens opschep over mezelf. Want wat ik nu ga zeggen komt niet van de Heer, het is de grootspraak van een dwaas. Wanneer er zo velen zijn die zich op hun afkomst laten voorstaan, zal ik dat ook maar doen. U, die zo verstandig bent, verdraagt dwazen toch met het grootste gemak.

Aard van het conflict

2 Kor 11:16-23 (2)

- Tenslotte verdraagt u het ook dat men u tiranniseert, uitzuigt, onderwerpt, zich boven u verheft en u beledigt. Nu, ik moet u tot mijn schande bekennen dat wij daarvoor te zwak zijn geweest.

Aard van het conflict

2 Kor 11:16-23 (3)

- Als anderen over zichzelf durven op te scheppen, durf ik het ook. Ik ben toch maar een dwaas. Zijn zij Hebreëën? Dat ben ik ook. Zijn zij Israëlieten? Dat ben ik ook. Zijn zij nakomelingen van Abraham? Dat ben ik ook. Zijn zij dienaren van Christus? Ik ben zo gek dat ik durf te zeggen: ik nog meer.

Verzoeningspogingen

2 Kor 2:1-4

- *Een pijnlijk bezoek.* Ik had mezelf dus voorgenomen u niet opnieuw zo'n verdrietig bezoek te brengen ... Dat is ook precies wat ik u geschreven heb: ik wilde niet dat ik bij mijn bezoek verdriet van u zou hebben, terwijl u mij juist blij had moeten maken ... Toen ik u schreef was ik terneergeslagen en bedrukt en stonden de tranen in mijn ogen. Ik wilde u geen pijn doen, maar u laten weten hoezeer ik u liefheb.

Verzoeningspogingen

2 Kor 13:2

- *Een tranenbrief.* Welnu, toen ik de tweede keer bij u was, heb ik al tegen degenen die maar bleven zondigen gezegd dat ik u niet zou sparen wanneer ik weer zou komen. Ik heb dat ook tegen alle anderen gezegd en zeg het u op dit moment, nu ik nog niet bij u ben, opnieuw.

Verzoeningspogingen

2 Kor 12:17-19

- **Bemiddeling van Titus.** Is er ook maar iemand die ik naar u toe gestuurd heb om u uit te buiten? Ik heb Titus aangespoord opnieuw naar u toe te gaan en een broeder met hem meegestuurd. Heeft Titus u uitgebuit? Hebben hij en ik niet in dezelfde geest gehandeld? Hebben wij niet hetzelfde spoor gevolgd? U denkt natuurlijk al de hele tijd dat we ons tegenover u aan het verdedigen zijn. Maar wij spreken ten overstaan van God en in eenheid met Christus, en alles wat we zeggen, geliefde broeders en zusters, is in uw belang.

Verzoeningspogingen: succes!

2 Kor 7:6-7

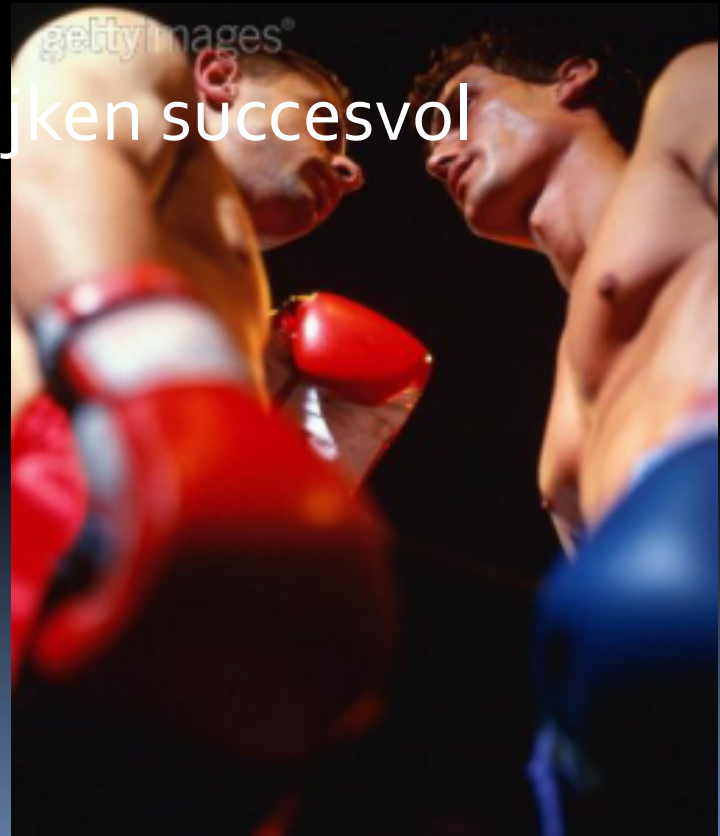
- Maar God geeft moed aan wie terneergeslagen is, en door de komst van Titus heeft hij ook ons moed gegeven. En niet alleen daardoor, ook door diens bericht over de manier waarop u hem bemoedigd hebt. Hij heeft ons verteld hoe graag u ons weer wilt zien, hoezeer u om dat voorval treurt en met hoeveel overtuiging u zich aan mijn kant hebt geschaard. Hierdoor werd ik van blijdschap vervuld.

Conflict te Korinte

- Aard: Joods-christelijke leiders bekritisieren Paulus
- Verzoeningspogingen lijken succesvol

Bronnen van macht in conflict?

- Bronnen van Joods-christelijke leiders:
  - Aankomst
  - Aanwezig
  - Afkomst
  - Retoriek
  - Sponsorschap
- Macht vs. gezag?
- Welke machtsbronnen verlenen gezag?

Machtsbronnen van Paulus

- Theologische bronnen (ideologie?)
- Strategische bronnen

Theologische machtsbronnen (1)

- *Paulus claimt ambassadeur van Christus te zijn*
- 5:20 Wij zijn gezanten van Christus, God doet door ons zijn oproep. Namens Christus vragen wij: laat u met God verzoenen.

Theologische machtsbronnen (2)

- *Paulus claimt naar het voorbeeld van Christus te lijden*
- 4:10 We dragen in ons bestaan altijd het sterven van Jezus met ons mee, opdat ook het leven van Jezus in ons bestaan zichtbaar wordt.
- 11:23-29 Ik heb harder gezwoegd, heb vaker gevangengezeten, heb veel meer lijfstraffen ondergaan, ben vaker in doodsgevaar geweest. Door de Joden ben ik vijfmaal met veertig min één zweepslagen gestraft, ik ben driemaal met stokslagen gestraft, ik ben eenmaal met stenen bekogeld en heb driemaal schipbreuk geleden. Eén keer ...

Theologische machtsbronnen (3)

- *Paulus claimt een betere Joods-christelijke leraar te zijn*
- 11:22-23 Zijn zij Hebreëën? Dat ben ik ook. Zijn zij Israëlieten? Dat ben ik ook. Zijn zij nakomelingen van Abraham? Dat ben ik ook. Zijn zij dienaren van Christus? Ik ben zo gek dat ik durf te zeggen: ik nog meer.

Theologische machtsbronnen (4)

- *Paulus claimt zijn rol als grondlegger en vader van de gemeente*
- 11:2 Ik waak over u zoals God over u waakt. Ik heb u aan één man uitgehuwelijkt, aan Christus, en ik wil u als een kuise bruid aan hem geven.
  - (Zie ook 1 Kor 3:10; 4:15)

Theologische machtsbronnen (5)

- *Paulus claimt goddelijke visioenen en krachten als bewijs van Gods erkenning van zijn apostelschap*
- 12:1-2 Ik word er wel toe gedwongen hoog van mezelf op te geven. Daarom zal ik, hoewel het geen enkel doel dient, het hebben over visioenen en openbaringen die de Heer ons schenkt. 2 Ik ken een volgeling van Christus die veertien jaar geleden tot in de derde hemel werd weggevoerd – in zijn lichaam of buiten zijn lichaam, dat weet ik niet, dat weet God alleen.
- 12:12 Alles wat een apostel tot apostel maakt, heb ik u laten zien: elke volharding, alle tekenen en wonderen, elke kracht.

Machtsbronnen van Paulus

- Theologische bronnen: Paulus claimt
  - *ambassadeur van Christus te zijn*
  - *naar het voorbeeld van Christus te lijden*
  - *een betere Joods-christelijke leraar te zijn*
  - *zijn rol als grondlegger van de gemeente*
  - *Gods erkenning van zijn apostelschap*
- Maar is dat wel genoeg om zijn gezag terug te winnen?

Strategische machtsbronnen (1)

- *Pijnlijk bezoek.* 1:23-2:1 Ik roep God op als mijn getuige, ik zweer bij mijn leven dat ik van een tweede bezoek aan Korinte heb afgezien om u te sparen. 24 Ik bedoel dit: wij willen niet over uw geloof heersen, maar juist bijdragen aan uw vreugde. U hebt tenslotte een vast geloof. Ik had mezelf dus voorgenomen u niet opnieuw zo'n verdrietig bezoek te brengen. 2 Want als ik u verdriet doe, wie moet mij dan blij maken? Toch alleen u – en u zou nu juist verdriet door mij hebben.
  - Vgl. 13:10

Strategische machtsbronnen (2)

- Tranenbrief. 2:3-4 Dat is ook precies wat ik u geschreven heb: ik wilde niet dat ik bij mijn bezoek verdriet van u zou hebben, terwijl u mij juist blij had moeten maken. En ik had er alle vertrouwen in dat u allen in mijn vreugde zou delen. 4 Toen ik u schreef was ik terneergeslagen en bedrukt en stonden de tranen in mijn ogen. Ik wilde u geen pijn doen, maar u laten weten hoezeer ik u liefheb.
  - Vgl. 7:8-9

Strategische machtsbronnen (3)

- *Titus als bemiddelaar.* 7:5-7 Toen we in Macedonië kwamen, vonden we geen rust maar werden we van alle kanten belaagd: van buitenaf door vijanden, van binnenuit door zorgen. 6 Maar God geeft moed aan wie terneergeslagen is, en door de komst van Titus heeft hij ook ons moed gegeven. 7 En niet alleen daardoor, ook door diens bericht over de manier waarop u hem bemoedigd hebt. Hij heeft ons verteld hoe graag u ons weer wilt zien, hoezeer u om dat voorval treurt en met hoeveel overtuiging u zich aan mijn kant hebt geschaard. Hierdoor werd ik van blijdschap vervuld.
  - Vgl. 2:12-13

Strategische machtsbronnen (4)

- *Nog een brief (2 Kor).* 13:10 Ik ben nu niet bij u, maar schrijf u dit alles om bij mijn bezoek niet streng te hoeven optreden, want het gezag dat de Heer mij heeft gegeven is bedoeld om op te bouwen, niet om af te breken.

Strategische machtsbronnen (5)

- **Komt overwinteren.** 13:1-2 Ik kom nu voor de derde keer naar u toe. Er staat geschreven dat een aanklacht rechtsgeldig wordt op grond van ten minste twee getuigenverklaringen. 2 Welnu, toen ik de tweede keer bij u was, heb ik al tegen degenen die maar bleven zondigen gezegd dat ik u niet zou sparen wanneer ik weer zou komen. Ik heb dat ook tegen alle anderen gezegd en zeg het u op dit moment, nu ik nog niet bij u ben, opnieuw.
  - Vgl. 1 Kor 16:5-6

Machtsbronnen van Paulus

Theologische Bronnen

- Ambassadeur van Christus
- Lijden zoals Christus
- Betere Joods-christelijke leraar
- Grondlegger van de gemeente
- Gods erkenning van zijn apostelschap

Strategische Bronnen

- Pijnlijk bezoek
- 'Tranenbrief'
- Titus als bemiddelaar
- Nog een brief (2 Kor)
- Komt overwinteren

Machtsbronnen van rivalen

- Aankomst toevallig op cruciaal moment
- Aanwezig terwijl Paulus niet beschikbaar was
- Afkomst uit Israël, misschien Jeruzalem
- Retoriek
- Sponsorschap
  - *Waarom heeft Paulus uiteindelijk toch de overhand gekregen?*

In gesprek (1)

- Kun je voor de verschillende leiders beschrijven hoe de relatie tussen gezag en macht verliep in Korinte?
  - Paulus?
  - Zijn rivalen uit Israël?
  - Lokale leiders uit Korinte?
- Hoe zal de gemeente de macht van deze leiders hebben ervaren op verschillende momenten?
- Wat vind je van de manier waarop Paulus streed om zijn gezag terug te winnen?

In gesprek (2)

- In welke machtsbronnen is jouw gezag in de gemeente verankerd?
- Zou je dat moeten versterken? Waarom wel of niet?

Leiderschap: een fijngevoelige dans

